

4. Алексеева, С., Базиль, Л., Байдулін, В., Ваніна, Н., Єршова, Л., Закантов, Д., Орлов, В., & Радкевич, О. (2019). Основи інноваційного підприємництва: програма навчальної дисципліни для закладів професійної (професійно-технічної) освіти. *Професійна освіта*, 2(83), 33–35.

5. Базиль, Л.О., Байдулін, В.Б., Гриценко, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., & Теловата М.Т.; Тітова О.А. (ред.) (2022). *Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник*. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, с. 41-45.

6. Єршова Л. Підготовка майбутніх педагогів професійної школи до організації в закладах професійної (професійно-технічної) освіти консультування з молодіжного підприємництва. *Інноваційна професійна освіта. Випуск 5(6). Модернізація освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти в контексті глобальних і національних викликів: матеріали V Всеукраїнського науково-практичного семінару (31 жовтня 2022 р.)*. Київ: ІПО НАПН України, 2022, с. 61-70.

7. Єршова, Л. (2015). *Трансформація виховного ідеалу у вітчизняній теорії і практиці (XIX – початок XX століття)*. Доктор наук. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка.

8. Єршова, Л.М., Сохацька, Г.М., Шевчук, Л.І., Шамралуок, О.Л., Русланова, Т.О., & Горєнкова, О.І. (Ред-и). *Підготовка до підприємницької діяльності: збірник авторських розробок*. Житомир: Полісся, 2021.

9. Єршова, Л.М., Шевчук, Л.І., & Шамралуок, О.Л. (2022). *Інноваційна професійна освіта. Випуск 2(3). Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності: матеріали експерименту всеукраїнського рівня (2019-2021)*. Київ: ІПО НАПН України.

ЗАСТЬОЛА Євген
аспірант, НТУ «ХПІ»
Харків, Україна

СТАН ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Анотація. Досліджено стан підприємницької діяльності в Україні під час війни. Виявлено складнощі, з якими зіткнулися підприємці, а також досліджено підтримку від уряду та програм. Результатом дослідження є висновок про важливість електронної комерції та програми «Дія» для успішної діяльності підприємств в умовах війни.

Ключові слова: підприємництво, війна, підтримка, програма «Дія», електронна комерція.

STATE OF BUSINESS ACTIVITY IN UKRAINE IN THE CIRCUMSTANCES OF THE WAR

Abstract: The article examines the state of entrepreneurial activity in Ukraine during the war. The difficulties faced by entrepreneurs were identified, as well as support from the government and programs was investigated. The result of the study is a conclusion about the importance of e-commerce and the «Diya» program for the successful operation of enterprises in war conditions.

Keywords: entrepreneurship, war, support, action program, e-commerce.

Дана теза на тему «Стан підприємницької діяльності в Україні під час війни» є актуальною та важливою, оскільки війна має серйозний вплив на економіку країни. Україна знаходиться в стані війни з 2014 року, коли був оголошений анексія Криму та початок конфлікту на сході країни.

Ця війна має серйозний вплив на підприємницьку діяльність в Україні, зокрема на ті, що знаходяться на тимчасово окупованих територіях або на лінії зіткнення [1].

Статистика:

- Згідно з даними Всесвітнього банку, війна на сході України знизила ВВП країни в 2014 році на 6,6%, а в 2015 році - на 9,8%. [2]
- За даними Міністерства економіки України, кількість активних суб'єктів господарювання в Україні зменшилася з 303 тис. у 2013 році до 278 тис. у 2015 році [3].
- Однак, за даними Української асоціації підприємців, кількість малих та середніх підприємств зросла з 1,2 млн у 2013 році до 1,6 млн у 2016 році [4].
- За даними Міністерства соціальної політики України, у 2016 році 22% населення України працювало у сфері підприємництва [5].
- За даними Всесвітнього банку, Україна піднялася на 64 місця у рейтингу зручності ведення бізнесу з 152-го на 88-е місце у період з 2014 по 2020 роки [6].

Ці дані свідчать про те, що підприємницька діяльність в Україні зазнала значних викликів під час війни на сході країни, проте водночас виявила проблеми та потенціал для подальшого розвитку. Кількість малих та середніх підприємств зросла, а Україна піднялася в рейтингу зручності ведення бізнесу. Однак, війна все ще впливає на економіку країни, а також на самі підприємства, зокрема ті, що знаходяться на тимчасово окупованих територіях або на лінії зіткнення. На цих територіях існує ризик пожеж, знищення майна, перекриття зв'язку з постачальниками та клієнтами. Крім того, війна привела до зростання інфляції та збільшення податків, що може погіршити фінансовий стан підприємств.

За даними Державної служби статистики України, станом на грудень 2022 року, кількість підприємств, що діють на території України, склала 2896 тис. одиниць. У той же час, кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання у зоні АТО/ООС (на лінії зіткнення) становить більше 30 тисяч, з них більше 10 тисяч – це малі та середні підприємства. [7]

Одним з головних викликів для підприємств є забезпечення безпеки своїх працівників, зокрема тих, що працюють на лінії зіткнення. За даними Міністерства соціальної політики України, з початку війни загинуло понад 800 осіб на місцях виконання роботи, більшість з яких – це військовослужбовці, але також серед них є й працівники цивільних підприємств.

Крім того, війна має великий вплив на економічний стан країни в цілому. Згідно з даними Національного банку України, війна призвела до зменшення обсягу ВВП України на 16% у 2014-2015 роках. Також збільшилась кількість банкрутств підприємств, особливо в зоні АТО/ООС, через погіршення умов ведення бізнесу та складність виконання договорів з партнерами.

Проте, не зважаючи на всі ці складнощі, підприємства в Україні продовжують функціонувати та розвиватися. Уряд країни вживає заходів для підтримки підприємців, зокрема шляхом зменшення податкового тягаря та надання фінансової допомоги. Також ініціюються програми підтримки малих та середніх підприємств, що знаходяться в зоні АТО/ООС. [8]

Наприклад, програма «Дія» надає підтримку у вигляді фінансової допомоги та безкоштовних консультацій для малих та середніх підприємств. За даними Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, за період з липня 2020 року по лютого 2022 року, програма «Дія» надала допомогу більше ніж 132 тис. суб'єктам господарювання на загальну суму понад 19 мільярдів гривень.

Крім того, підприємці в Україні активно використовують можливості інтернет-технологій та електронної комерції для розвитку свого бізнесу, що дозволяє їм працювати у складних умовах та забезпечувати дохід [10].

Отже, як висновок, можна сказати, що стан підприємницької діяльності в Україні під час війни має свої виклики, проте підприємці продовжують функціонувати та розвиватися завдяки підтримці від уряду та інших програм. Використання електронної комерції та інтернет-технологій є важливим чинником для успішної діяльності підприємств в умовах війни. Досягненням у цьому напрямку є програма «Дія», яка надає фінансову допомогу та безкоштовні консультації для малих та середніх підприємств в Україні. Зроблено певний прогрес у підтримці підприємців в умовах війни, але ще потрібно багато зробити, щоб забезпечити стабільний та стійкий розвиток підприємницької діяльності в Україні. Необхідно продовжувати роботу над поліпшенням бізнес-клімату та забезпеченням більш ефективної підтримки для підприємств, які працюють в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Війна на сході України: наслідки для економіки та соціальної сфери», автор - Ірина Грек, видання - VoxUkraine, дата публікації - 8 травня 2019 року. Електронний доступ : <https://voxukraine.org/uk/vijna-na-shodi-ukrajiny-naslidky-dlya-ekonomiky-ta-socialnoji-sfery/>
2. Дані Всесвітнього банку про зниження ВВП України в 2014 та 2015 роках: Електронний доступ : <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=UA>
3. Дані Міністерства економіки України про зменшення кількості активних суб'єктів господарювання. Електронний доступ : <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=328c507f-4663-43a3-9563-dc38381d0448&title=minhosp-za-rik-zmenilasya-kilkist-aktivnih-sub-yektiv-gospodaryuvannya-na-10-7-vidpovidno-do-danyh-derzhavnoyi-reyestracijnoyi-sluzhbi>
4. Дані Української асоціації підприємців про зростання кількості малих та середніх підприємств. Електронний доступ : <https://uaport.net/uk/news/ukrayina-pryvitala-mizhnarodnyj-forum-malyh-ta-serednih-pidprujemstv-miskij-forum-2018-czdxjt7i4w4>
5. Дані Міністерства соціальної політики України про кількість населення, яке працює у сфері підприємництва. Електронний доступ : <https://www.msp.gov.ua/news/16205.html>
6. Дані Всесвітнього банку про зручність ведення бізнесу в Україні: Електронний доступ : <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/u/ukraine/UKR.pdf>
7. Державна служба статистики України (2022). Кількість підприємств, що діють на території України, за видами економічної діяльності станом на грудень 2022 року. Електронний доступ: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sgd/pse/pse_u/pse_u.html.
8. Міністерство соціальної політики України (2022). Інформація щодо кількості загиблих працівників на місцях виконання роботи в зоні АТО/ООС (на лінії зіткнення). Електронний доступ: <https://www.msp.gov.ua/news/22093.html>.
9. Міністерство економічного розвитку та торгівлі України (2022). Програма «Дія»: основні показники результативності за період з липня 2020 року по лютого 2022 року. Електронний доступ: <https://diia.gov.ua/>.

КУШНІР Тарас

канд. екон. наук, доцент,

Львівський національний

університет імені Івана Франка,

Львів, Україна

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДНОСИН ПОСТАЧАЛЬНИКІВ З ТОРГОВЕЛЬНИМИ МЕРЕЖ

Анотація. Окреслено ключові етичні особливості взаємодії роздрібних торговельних мереж із постачальниками. Обґрунтовано механізми, за яких можливі маніпуляції у поведінці контрагентів у системі «постачальник-торговельна мережа». Визначено приклади та можливості недобросовісної поведінки покупця (торговельної мережі).

Ключові слова: постачальник, торговельна мережа, покупець, поставка, продукція.